

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje



BRALNE NAVADE UČENCEV OŠ FRANA ROŠA

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORJA

Špela Vodeb, 8.a

Tea Kovač, 8.a

MENTORICA

Špela Košir

Celje, marec 2013

KAZALO

POVZETEK.....	2
1. UVOD.....	3
1.1 OPREDELITEV PODROČJA IN NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE.....	3
1.2 OPREDELITEV HIPOTEZ.....	3
1.3 METODE RAZISKOVALNEGA DELA.....	4
2. TEORETIČNI DEL.....	5
2.1 POMEMBNEJŠE RAZISKAVE BRALNE PISMENOSTI.....	5
2.2 POMEMBNI DEJAVNIKI, POVEZANI Z BRALNIMI DOSEŽKI.....	5
2.3 ZNAČILNOSTI UČENCEV IN DOMAČEGA OKOLJA.....	6
3. EMPIRIČNI DEL.....	7
3.1 PRIKAZ ANALIZE PODATKOV.....	7
3.1.1 SPOL ANKETIRANCEV.....	7
3.1.2 ŠTEVILO ANKETIRANCEV PO RAZREDIH.....	8
3.1.3 PRILJUBLJENE ZVRSTI KNJIG.....	9
3.1.4 BRANJE PROZE OZIROMA POEZIJE.....	10
3.1.5 SPLOŠNO ŠIRJENJE ZNANJA.....	11
3.1.6 VPLIV LITERARNIH JUNAKOV.....	12
3.1.7 POVPREČEN ČAS BRANJA UČENCEV IN UČENK.....	13
3.1.7.1 POVPREČEN ČAS BRANJA UČENCEV.....	14
3.1.7.2 POVPREČEN ČAS BRANJA UČENK.....	14
3.1.8 ŠTEVILO PREBRANIH KNJIG V ENEM MESECU.....	15
3.1.8.1 ŠTEVILO PREBRANIH KNJIG V ENEM MESECU – DEČKI.....	16
3.1.8.2 ŠTEVILO PREBRANIH KNJIG V ENEM MESECU – DEKLICE.....	17
3.1.9 SPODBUJANJE BRALNIH NAVAD V DOMAČEM OKOLJU.....	18
3.1.10 SEZNANJENOST STARŠEV Z OTROKOVIMI ČTIVI.....	19
3.1.11 OBISK ŠOLSKE KNJIŽNICE.....	20
3.1.12 OBISK MESTNE KNJIŽNICE.....	21
3.1.13 ISKANJE INFORMACIJ, POTREBNIH ZA DELO NA ŠOLI.....	22
3.2 OVREDNOTENJE HIPOTEZ.....	23
4. ZAKLJUČEK.....	24
5. VIRI IN LITERATURA.....	25
6. PRILOGA.....	26

POVZETEK

Namen najine raziskave je bil ugotoviti najpomembnejše dejavnike, ki vplivajo na razvijanje bralnih navad, in proučiti, kako so z njimi povezani naši učenci.

Po opazovanju in pogovoru z vrstniki in na podlagi raziskav PISE in PIRLSA sva postavili tri hipoteze. Deklice naj bi brale več kot fantje, starši otroke spodbujajo k branju, večina staršev ne ve, katere knjige berejo njihovi otroci, proza pa naj bi bila med učenci bolj priljubljena kot poezija.

Na osnovi anketnih vprašalnikov, ki sva jih razdelili učencem in učenkam drugega in tretjega vzgojno izobraževalnega obdobja, sva lahko potrdili kar tri svoje domneve, ovržena pa je bila hipoteza, da starši ne vedo, kaj berejo njihovi otroci. Z anketnim vprašalnikom sva dobili tudi zelo zanimiv podatek, in sicer, da večina učencev pri iskanju informacij uporabi splet.

1. UVOD

S pisano besedo se srečujemo vsepovsod, zato branje spada med temeljne spretnosti, potrebne in vse pomembnejše na vseh življenjskih področjih. Zmožnost pravilnega branja je zelo pomembna tudi za uresničevanje osebnih ciljev mladih na poti v odraslost. Uspešen razvoj bralnih spretnosti v otroštvu in v dobi mladostništva je pri tem bistvenega pomena. Najin namen je bil torej ugotoviti najpomembnejše dejavnike, ki vplivajo na razvijanje bralnih navad in preučiti, kako so z njimi povezani naši učenci.

1.1 OPREDELITEV PODROČJA IN NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE

Sva učenki osmega razreda OŠ Frana Roša. Zanimalo naju je, kakšne so bralne navade naših učencev in kako le-te vplivajo na njihove dosežke v šoli. Naša šola je že drugo leto vključena v projekt Zavoda RS za šolstvo Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja, kar pomeni, da veliko časa posvečamo razvoju in izboljšanju tehnike branja in bralnega razumevanja. Smernice mednarodnih raziskav PIRLSA in PISA kažejo, da so deklice v povprečju boljše od dečkov in da se razlika med spoloma z leti povečuje. Te ugotovitve spodbujajo k premisleku, kako uravnotežiti bralne dosežke med deklicami in dečki. Rezultate raziskav sva želeli primerjati z rezultati učencev naše šole. Obenem naju je zanimalo tudi, ali učenci prejemajo spodbudo za branje v domačem okolju in ali starši vedo, katere knjige berejo njihovi otroci. Postavili pa sva tudi hipotezo, da je med učenci proza bolj priljubljena kot poezija.

1.2 OPREDELITEV HIPOTEZ

HO1: Večina staršev otroke spodbuja k branju.

HO2: Starši učencev niso seznanjeni z vsebino branja svojih otrok.

HO3: Deklice berejo več kot dečki.

HO4: Učencem je proza bližje kot poezija.

1.3 METODE RAZISKOVALNEGA DELA

Anketiranih je bilo 195 učencev in učenk drugega in tretjega vzgojno izobraževalnega obdobja OŠ Frana Roša, od tega 49% učencev in 50% učenk. Anketni vprašalnik je vseboval naslednje spremenljivke: spol, razred, zaključno oceno lanskega šolskega leta, vrste knjig, učenje skozi knjige, vpliv branja na vedenje doma in v šoli, količino branja, spodbujanje domačega okolja k branju, seznanjenost staršev z vsebino prebranega, obisk knjižnice in iskanje informacij v šoli. Najprej sva postavili hipoteze in na podlagi hipotez sestavili anketni vprašalnik. Anketo sva izvedli v 4. a, 4. b, 5. a, 5. b, 6. a, 6. b, 7. a, 7. b, 8. a, 8. b, 9. a in 9. b razredu. Po izpolnjenih vprašalnikih sva naredili analizo rezultatov.

2. TEORETIČNI DEL

2.1 POMEMBNEJŠE RAZISKAVE BRALNE PISMENOSTI

Ravni bralne pismenosti v državah se preverjajo z dvema obsežnima mednarodnima raziskavama – PIRLS in PISA. V okviru IEA Mednarodna raziskava bralne pismenost – PIRLS- meri bralne dosežke učencev 4. razreda. V skoraj vseh evropskih izobraževalnih sistemih so ti učenci stari približno 10 let. Podatki se zbirajo ciklično vsakih pet let, raziskave pa so bile izvedene v letih 2001, 2006, zadnja pa poteka 2011.

Raziskava OECD Program mednarodne primerjave učencev -PISA- meri znanje in zmožnosti 15-letnikov pri branju, matematiki in naravoslovju. V večini držav učenci te starosti končujejo obvezno izobraževanje. Čeprav se dosežkov raziskavi PISA merijo na treh področjih, je posamezna raziskava usmerjena le na eno. Bralna pismenost se je preverjala v letih 2000 in 2009.

PIRLS definira bralno pismenost za četrtošolce kot: *»zmožnost razumeti in uporabiti pisne oblike jezika, ki jih zahteva družba oziroma so pomembne za posameznika. Mladi bralci iz različnih besedil prepoznajo njihov pomen. Berejo za učenje, sodelovanje v skupnostih bralcev v šoli, vsakdanjem življenju ter za razvedrilo.«* (Mullis in sod. 2006, str. 3)

PISA definira bralno pismenost za 15-letnike kot: *»razumevanje, uporaba in premislek o pisnih besedilih, kar bralcu omogoča uresničitev postavljenih ciljev, razvoj lastnega znanja in zmožnosti ter (so)delovanja v družbi.«* (OECD 2009b, str. 14)

2.2 POMEMBNI DEJAVNIKI, POVEZANI Z BRALNIMI DOSEŽKI

V mednarodnih raziskavah dejavnike, ki vplivajo na bralne dosežke učencev, raziskujejo na treh ravneh: značilnosti (1) posameznih učencev in njihovih družin, (2) učiteljev in šol ter (3) izobraževalnih sistemov. Na nekatere značilnosti posameznih učencev, kot so dom, družinsko okolje ali spol, izobraževalni sistemi ne morejo neposredno vplivati, poznavanje njihovih učinkov pa je pomembno za natančno načrtovanje potrebne pomoči. Drugi dejavniki, kot so raven sodelovanja v bralnih dejavnostih ali kakovost izobraževanja učiteljev, so za spremembe in izboljšave dovzetnejši.

2.3 ZNAČILNOSTI UČENCEV IN DOMAČEGA OKOLJA

Raziskava je jasno pokazala, da imata kulturno in domače okolje zelo močan vpliv na dosežke v šoli (Breen in Jonsson 2005). V raziskavi PISA je bilo ugotovljeno, da domače in družinsko okolje močno vplivata na učenčeve bralne dosežke (OECD 2004 2010 c).

Razlike med spoloma so veliko večje pri bralni pismenosti kot pri matematiki in naravoslovju (EACEA/Eurydice 2010). V skoraj vsaki državi so v obeh raziskavah, PIRLS in PISA, deklice pri branju v povprečju uspešnejše od fantov; deklice berejo več kot fantje in fante zanimajo drugi načini branja kot deklice. V vseh evropskih izobraževalnih sistemih, ki so sodelovali v raziskavi, je bilo dvakrat bolj verjetno, da bodo šibki bralci fantje.

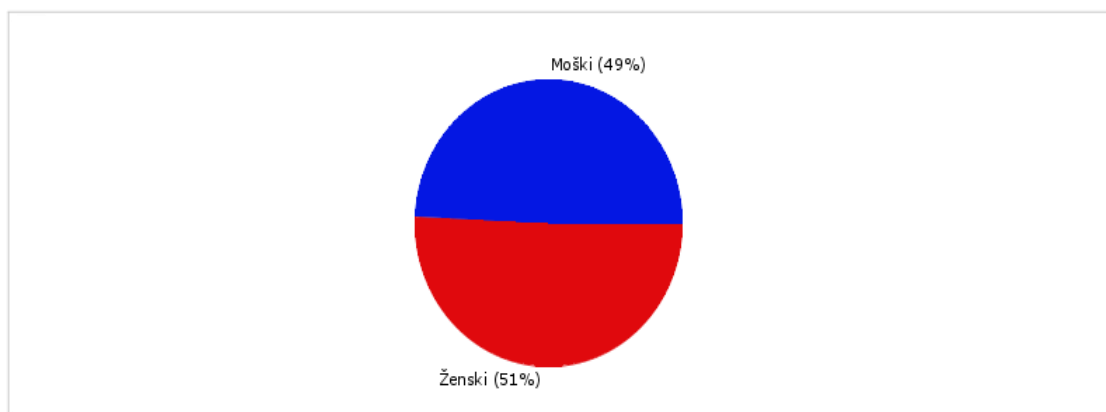
Med dejavnike, ki so najpomembnejši na individualni ravni, sodi učenčeva dovezetnost za spremenjen odnos do branja in bralnih dejavnosti. Povezave med bralno angažiranostjo in doseganjem višjih ravni bralnih dosežkov so sklenjene; če učenci več berejo, postajajo boljši bralci; če dobro berejo, tudi več berejo in pri branju bolj uživajo. V raziskavah PISA 2000 in PISA 2009 nakazujejo, da učenčeva angažiranost lahko uravnoteži razlike med bralnimi dosežki fantov in deklet ter uspeh učencev iz različnih socialnih okolij (OECD 2002, 2010d). Torej, če fantje uživajo v branju, berejo različna gradiva in usvojijo strategije za bralno razumevanje, lahko pri branju dosežejo višjo raven kot deklice.

3. EMPIRIČNI DEL

3.1 PRIKAZ ANALIZE PODATKOV

3.1.1 SPOL ANKETIRANCEV

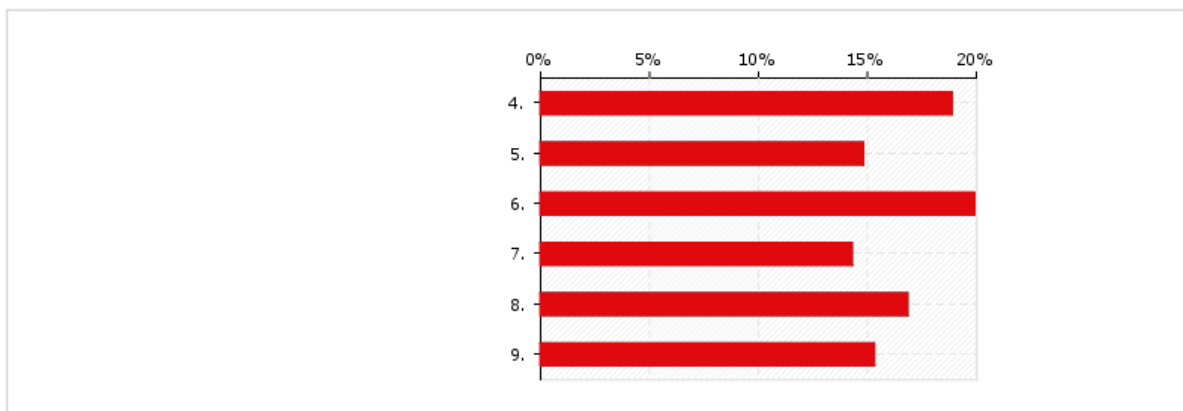
Anketni vprašalnik je izpolnilo 195 učencev drugega in tretjega vzgojno izobraževalnega obdobja, od tega 96 dečkov in 99 deklic.



Graf 1: Delitev anketiranih po spolu

3.1.2 ŠTEVILO ANKETIRANCEV PO RAZREDIH

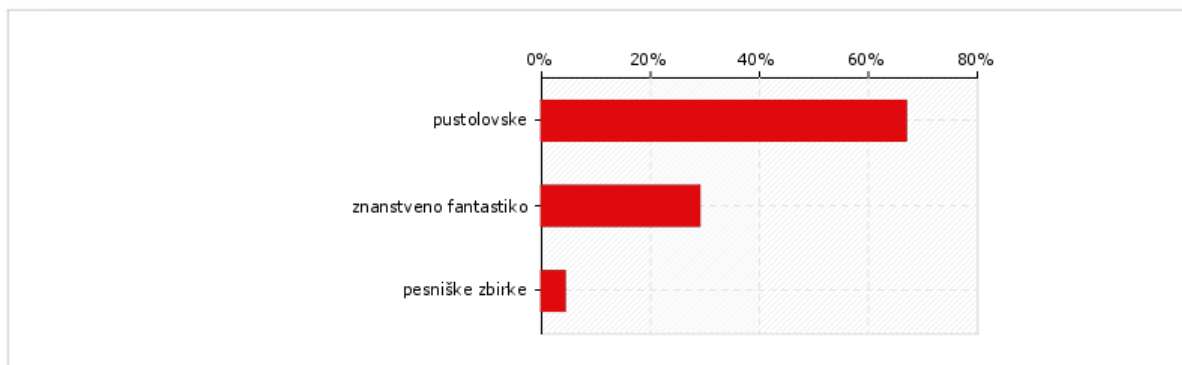
Anketiranih je bilo 37 četrtošolcev, 29 petošolcev, 39 šestošolcev, 28 sedmošolcev, 33 osmošolcev in 29 devetošolcev.



Graf 2: Razporeditev anketiranih učencev po razredih

3.1.3 PRILJUBLJENE ZVRSTI KNJIG

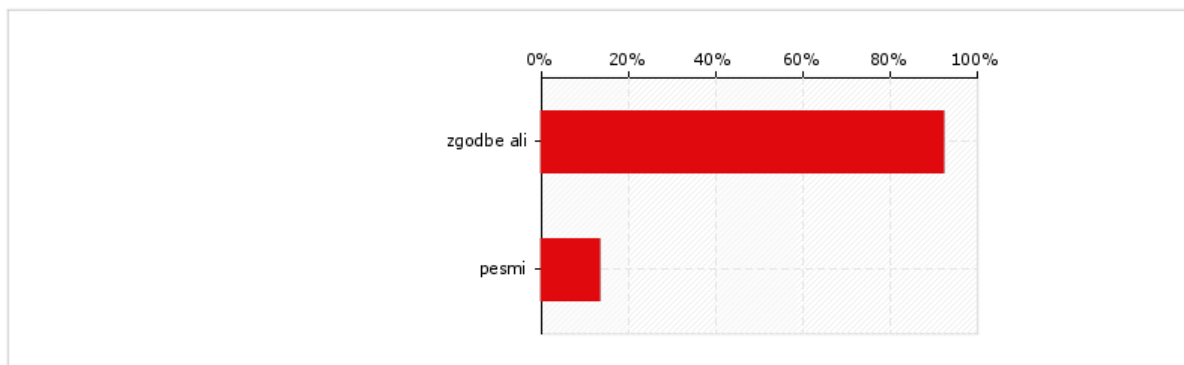
Večina anketiranih učencev (127) najraje bere pustolovske knjige, 55 učencev navdušuje znanstvena fantastika, samo 8 učencev pa je navdušenih nad pesniškimi zbirkami.



Graf 3: Priljubljene zvrsti knjig med anketiranimi učenci

3.1.4 BRANJE PROZE OZIROMA POEZIJE

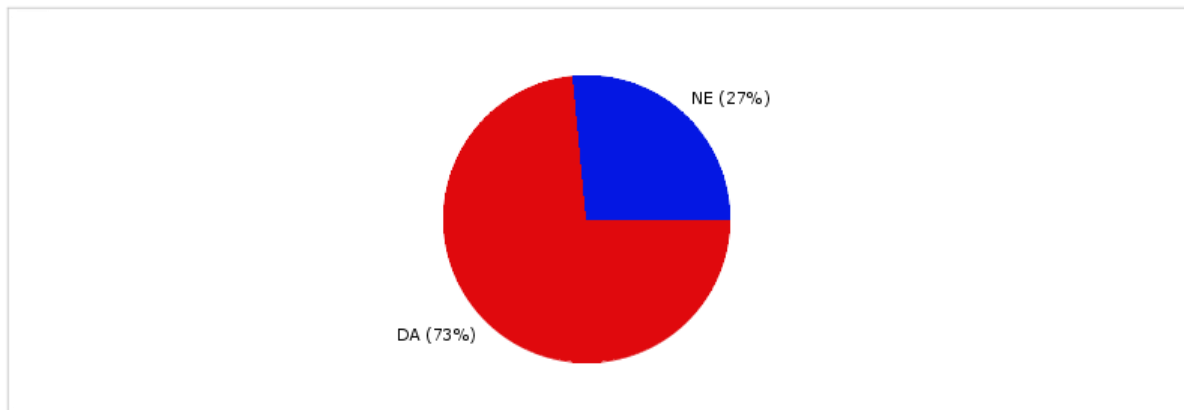
Z analizo anketnega vprašalnika sva ugotovili, da je med učenci naše šole proza bolj priljubljena kot poezija. Nad zgodbami je namreč navdušenih kar 175 učencev, med tem ko jih poezijo prebira le 25.



Graf 4: Priljubljenost proze oziroma poezije med anketiranimi učenci

3.1.5 SPLOŠNO ŠIRJENJE ZNANJA Z BRANJEM PROZE IN POEZIJE

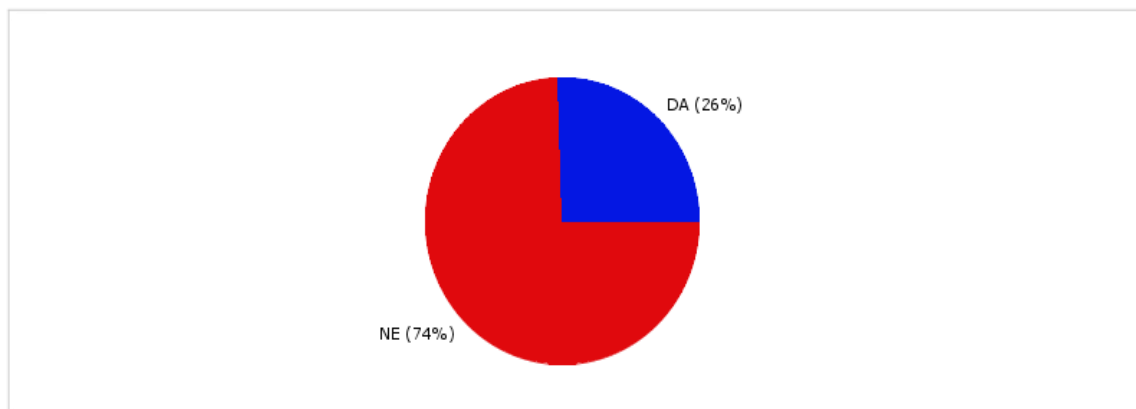
Z branjem zgodb in pesmi si splošno znanje širi kar 141 učencev, med tem ko je 51 učencev mnenja, da branje zgodb in pesmi ni pomembno za širjenje splošnega znanja.



Graf 5: Vpliv proze in poezije na širjenje splošnega znanja

3.1.6 VPLIV LITERARNIH JUNAKOV NA UČENČEVO VEDENJE DOMA IN V ŠOLI

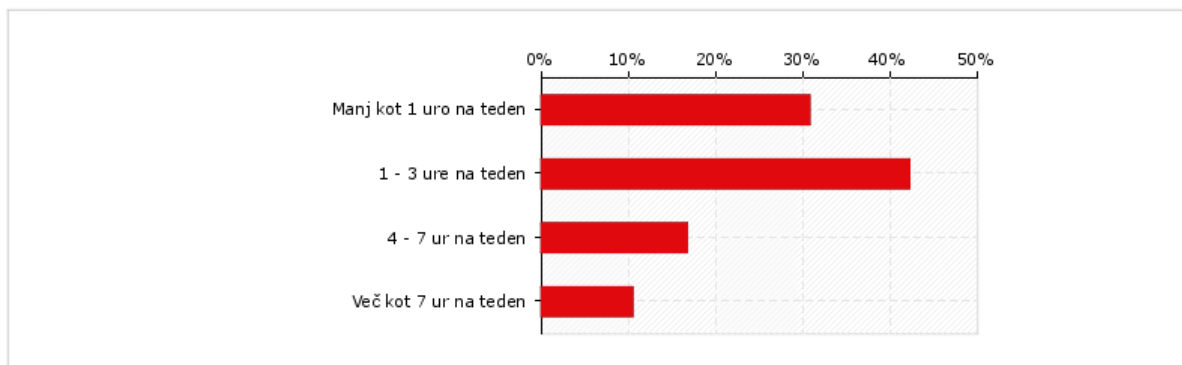
Iz ankete je razvidno, da se večina učencev (139) ne zgleduje po literarnih junakih, medtem ko jih kar 48 posnema značaj in obnašanje najljubših junakov doma in v šoli.



Graf 6: Vpliv literarnih junakov na vedenje anketiranih učencev

3.1.7 POVPREČEN ČAS BRANJA UČENCEV OZ. UČENK

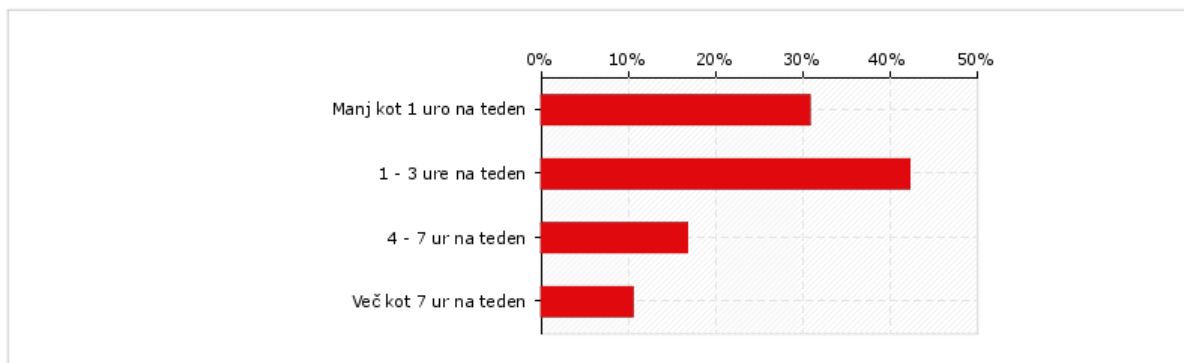
Največ učencev (81) naj bi bralo 1-3 ure na teden, sledi skupina 59-ih učencev, ki berejo manj kot eno uro na teden, 4-7 ur na teden bere 32 učencev, samo 20 pa jih bere več kot 7 ur na teden.



Graf 7: Povprečen čas branja vseh anketiranih učencev in učenk

3.1.7.1 POVPREČEN ČAS BRANJA UČENCEV

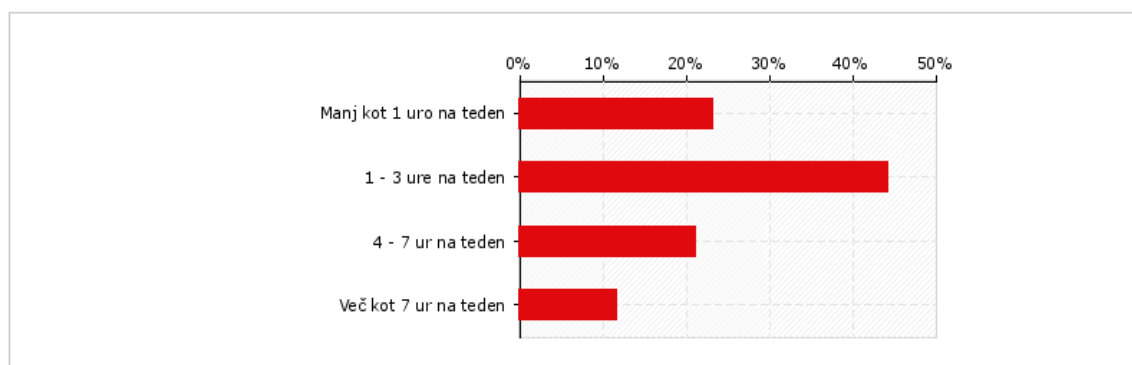
37% dečkov bere manj kot eno uro na teden, 40% anketiranih bere 1-3 ure na teden, 13% vprašanih prebira knjige 4-7 ur na teden, 10% učencev pa več kot 7 ur na teden.



Graf 8: Povprečen čas branja anketiranih učencev

3.1.7.2 POVPREČEN ČAS BRANJA UČENK

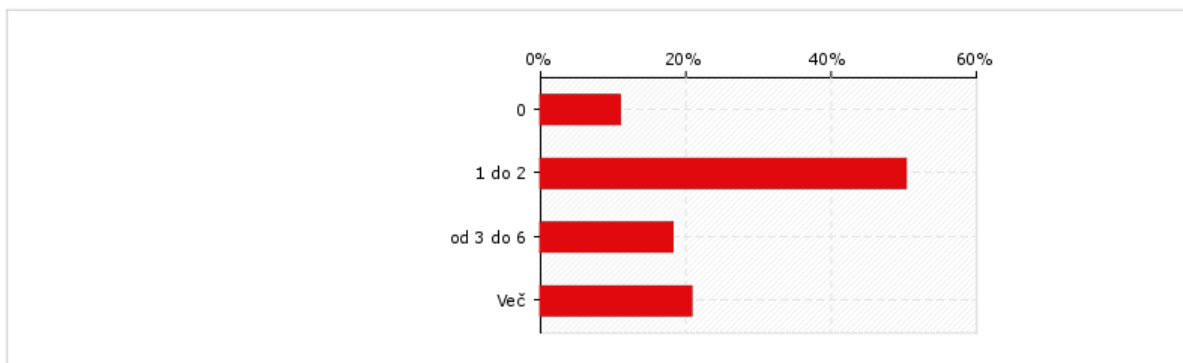
22% deklic bere manj kot eno uro na teden, 42% anketiranih bere od 1-3 ure na teden, 20% jih bere 4-7 ur na teden, 11% pa več kot 7 ur na teden.



Graf 9: Povprečen čas branja anketiranih učenk

3.1.8 ŠTEVILO PREBRANIH KNJIG V ENEM MESECU

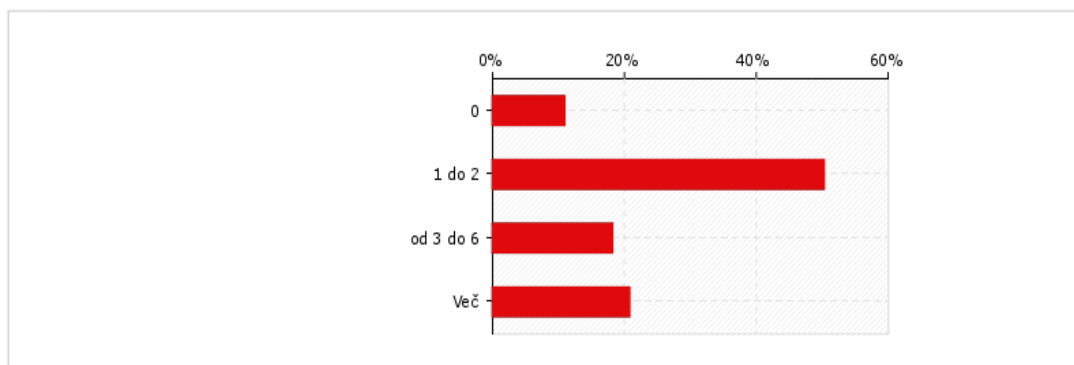
Kar 97 učencev v enem mesecu prebere 1-2 knjigi, 40 jih prebere več kot 6 knjig, 35 jih prebere 3-6, 21 anketiranih pa ne prebere nobene knjige.



Graf 10:Skupno število prebranih knjig vseh anketiranih učencev in učenk

3.1.8.1 ŠTEVILO PREBRANIH KNJIG V ENEM MESECU - DEČKI

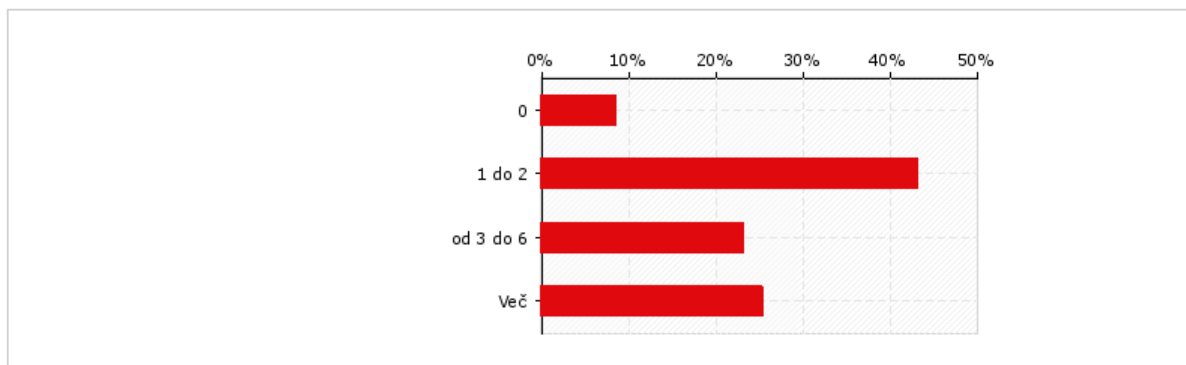
13% dečkov v enem mesecu ne prebere nobene knjige, 57% jih prebere 1-2 knjigi, 13% anketiranih jih prebere 3-6, 17% vprašanih pa več kot 6.



Graf 11: Število prebranih knjig v posameznem mesecu - anketirani dečki

3.1.8.2 ŠTEVILO PREBRANIH KNJIG V ENEM MESECU – DEKLICE

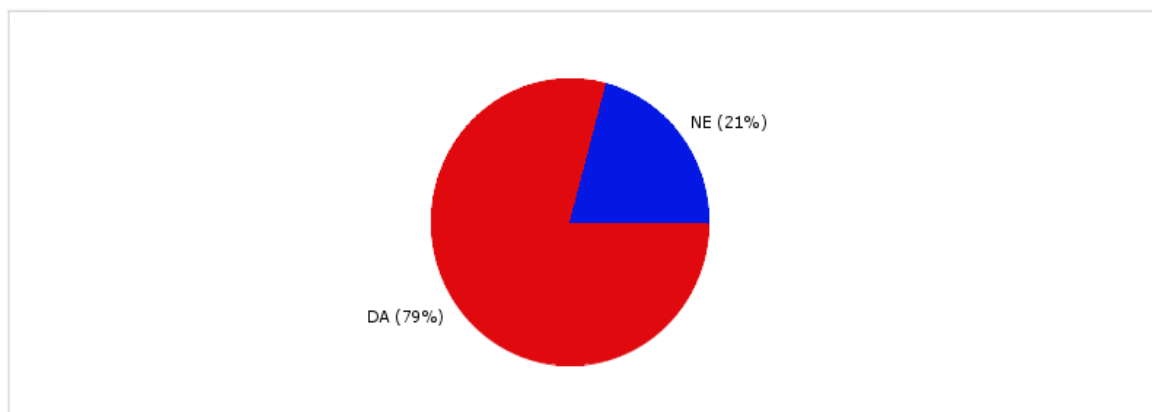
8% deklic v enem mesecu ne prebere nobene knjige, 41% jih prebere 1-2, 22% vprašanih prebere 3-6 knjig, 24% vprašanih pa več kot 6.



Graf 12: Število prebranih knjig v posameznem mesecu – anketirane deklice

3.1.9 SPODBUJANJE BRALNIH V DOMAČEM OKOLJU

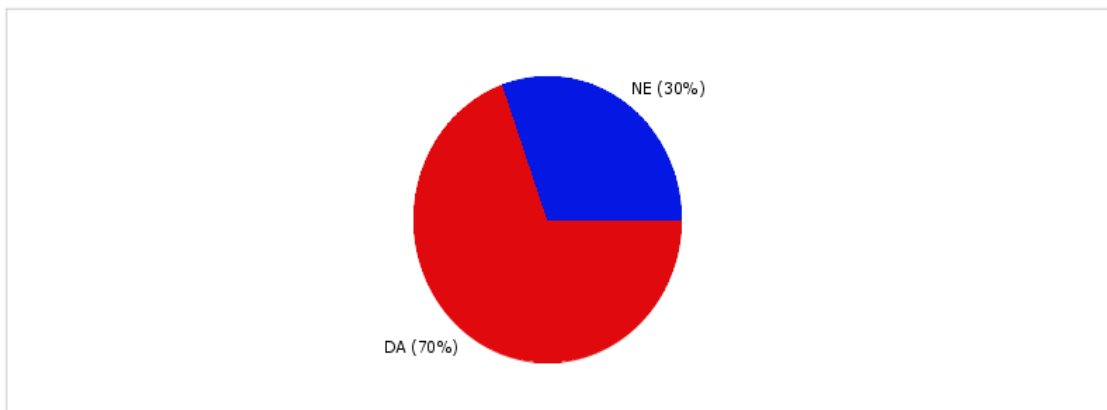
Kar 152 učencev naj bi starši spodbujali k branju, medtem ko jih 40 v domačem okolju ne prejema posebne spodbude za branje.



Graf 13: Spodbujanje bralnih navad v domačem okolju

3.1.10 SEZNANJENOST STARŠEV O OTROKOVI ČTIVIH

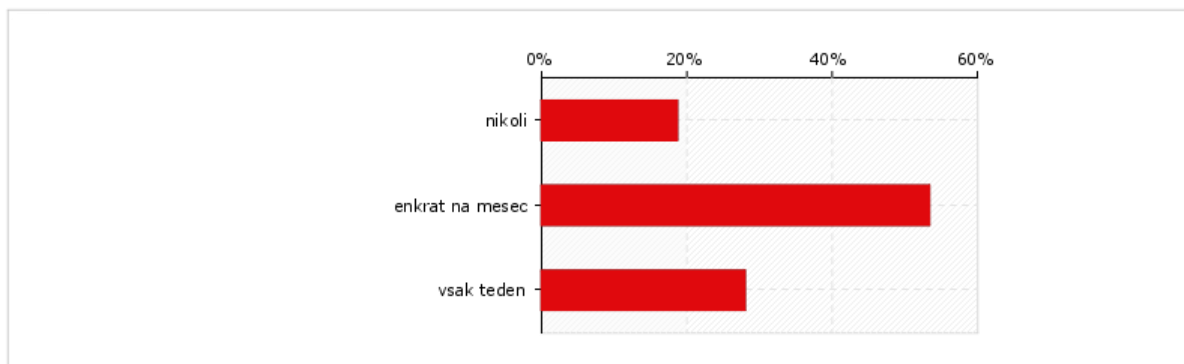
Iz ankete je razvidno, da so starši 130 –ih učencev seznanjeni z vrsto knjig, ki jih prebirajo njihovi otroci, starši 57-ih pa tega podatka ne spremljajo.



Graf 14: Seznanjenost staršev o bralnih čtivih posameznega otroka

3.1.11 OBISK ŠOLSKE KNJIŽNICE

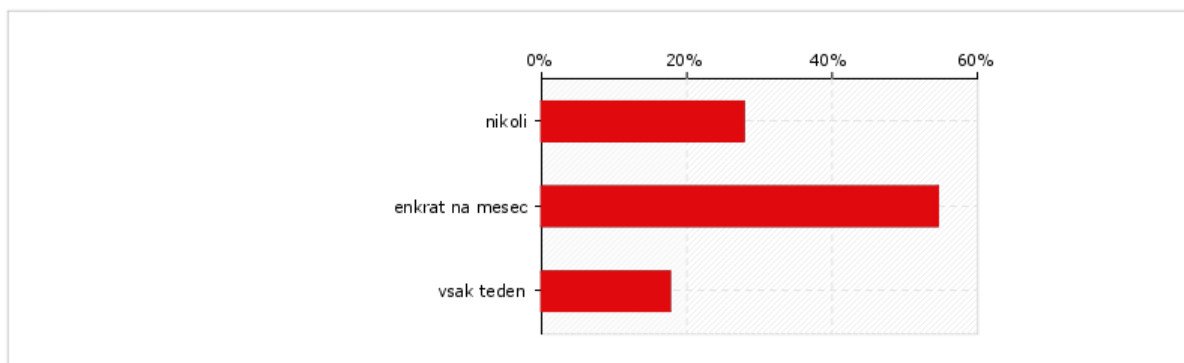
Kar 103-je učenci obišejo šolsko knjižnico vsaj enkrat na mesec, 54 jo obiskuje vsak teden, 36 pa nikoli.



Graf 15: Obisk šolske knjižnice

3.1.12 OBISK MESTNE KNJIŽNICE

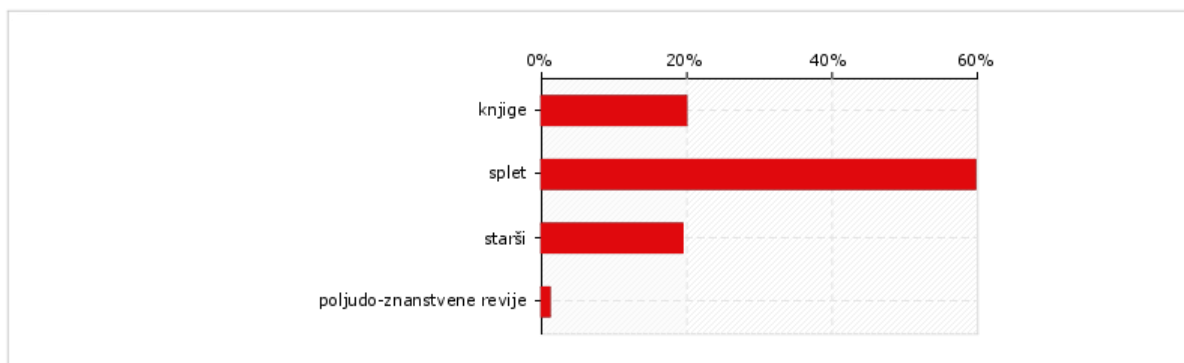
102 učenca naj bi mestno knjižnico obiskala približno enkrat na mesec, medtem ko jo kar 52 ne obiše nikoli, 33 pa jo obiše vsak teden.



Graf 16: Obisk mestne knjižnice

3.1.13 ISKANJE INFORMACIJ POTREBNIH ZA DELO V ŠOLI

Največ učencev (111) informacije poišče na spletu, 36-tim pomagajo starši, 37 jih prebira knjige, 2 pa pogledata v poljudnoznanstvene revije.



Graf 17: Iskanje informacij iz različnih virov

3.2 OVREDNOTENJE HIPOTEZ

HO1: Večina staršev otroke spodbuja k branju.

Ta hipoteza se je z analizo ankete potrdila, saj večino učencev pri branju spodbujajo starši, kot sva tudi predvidevali.

HO2: Starši učencev niso seznanjeni z vsebino branja svojih otrok.

Ta hipoteza je ovržena, saj so starši večine anketirancev seznanjeni z vsebino prebranih knjig.

HO3: Deklice berejo več kot dečki.

Ta hipoteza je potrjena. Iz rezultatov je razvidno, da dekllice berejo povprečno več časa na teden in preberejo več knjig v enem mesecu.

HO4: Učencem je proza bližje kot poezija.

Ta hipoteza je potrjena. Proza je med učenci bolj priljubljena kot poezija.

4. ZAKLJUČEK

Za temo raziskovalne naloge sva se odločili, ker se nama zdi bralna pismenost posameznika ključnega pomena za njegovo dobro funkcioniranje v okolju, za njegov čustveni in psihološki razvoj in tudi za uresničevanje osebnih ciljev mladih na poti v odraslost. Uspešen razvoj bralnih spretnosti v otroštvu in v dobi mladostništva pa je pri tem ključnega pomena.

Po opazovanju in pogovoru z vrstniki ter na podlagi raziskav PISE in PIRLSA sva postavili tri hipoteze. Deklice naj bi brale več kot fantje, starši otroke spodbujajo k branju, večina staršev ne ve, katere knjige berejo njihovi otroci, proza pa naj bi bila med učenci bolj priljubljena kot poezija.

Na osnovi anketnih vprašalnikov, ki sva jih razdelili učencem in učenkam drugega in tretjega vzgojno izobraževalnega obdobja, sva lahko potrdili kar tri svoje domneve, ovržena pa je bila hipoteza, da starši ne vedo, kaj berejo njihovi otroci.

Na podlagi rezultatov najinega raziskovalnega dela se nama podaja vprašanje, zakaj dečki berejo manj in posledično slabše kot deklice in kaj lahko na področju tega naredimo. Meniva, da lahko razlog za to najdeva v tem, da nam bralno gradivo po navadi izbirajo ženske (učiteljice, knjižničarke in mame). Izbrane in priporočene knjige so torej privlačnejše deklicam kot dečkom.

Zanimiv se nama je zdel tudi podatek, da si učenci danes pri delu v veliki večini pomagajo s spletom in ne s knjižnim gradivom.

5. VIRI IN LITERATURA

- Laval, C. 2004: Šola ni podjetje. Ljubljana: Založba Krtina.
- Žakelj, A. in Ivanuš Grmek, M. 2010: Povezanost rezultatov pri nacionalnem preverjanju znanja s socialno-kulturnim okoljem učencev, poukom in domačimi nalogami. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Grginič, M. 2005: Porajajoča se pismenost. Domžale: Izolit.
- Pečjak, S. 2010: Psihološki vidiki bralne pismenosti. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete v Ljubljani.
- Ministrstvo za šolstvo in šport: www.mszs.si
- Poučevanje branja v Evropi: okoliščine, politike in prakse: <http://www.eurydice.org>

6. PRILOGA

ANKETA

Dragi učenec, draga učenka!

Sva Tea in Špela, učenki 8. a razreda, in pod mentorstvom gospe učiteljice Špele Košir opravlja svojo raziskovalno nalogo, ki je povezana z bralnimi navadami učencev naše šole. Da bi prišli do ugotovitev svojega raziskovalnega dela, te prosiva, da izpolniš anketni vprašalnik.

1. Spol (obkroži odgovor): Ž M

2. Kateri razred obiskuješ? (Obkroži ustrezen odgovor.)

 4 . 5 . 6 . 7 . 8 . 9 .

3. Kakšne knjige najraje bereš? (Obkroži ustrezen odgovor.)

 a) Pustolovske. b) Znanstvenofantastične. c) Pesniške zbirke.

4. Kaj rajše bereš? (Obkroži ustrezen odgovor.)

 a) Zgodbe.
 b) Pesmi.

5. Ali se z branjem zgodb in pesmi naučiš kaj življenjsko pomembnega? (Obkroži ustrezen odgovor.)

 a) DA.
 b) NE.

6. Ali obnašanje junakov v knjigi/pesmi vpliva na tvoje vedenje doma, v šoli? (Obkroži ustrezen odgovor.)

 a) DA.
 b) NE.

7. Koliko časa povprečno nameniš branju? (Obkroži ustrezen odgovor.)
- a) Manj kot 1 uro na teden.
 - b) 1-3 ure na teden.
 - c) 4–7 ur na teden.
 - d) Več kot 7 ur na teden.
8. Koliko knjig prebereš v enem mesecu? (Obkroži ustrezen odgovor.)
- a) 0.
 - b) 1 do 2.
 - c) Od 3 do 6.
 - d) Več.
9. Ali te starši spodbujajo k branju? (Obkroži ustrezen odgovor.)
- a) DA.
 - b) NE.
10. Ali so starši seznanjeni s tem, kakšne in katere knjige bereš? (Obkroži ustrezen odgovor.)
- a) DA.
 - b) NE.
11. Kolikokrat obišeš šolsko knjižnico? (Obkroži ustrezen odgovor.)
- a) Nikoli.
 - b) Enkrat na mesec.
 - c) Vsak teden.
12. Kolikokrat obišeš mestno knjižnico? (Obkroži ustrezen odgovor.)
- a) Nikoli.
 - b) Enkrat na teden.
 - c) Vsak teden.
13. Kje najpogosteje iščeš informacije, ki jih potrebuješ za delo v šoli? (Obkroži ustrezen odgovor.)
- a) V knjigah.
 - b) Na spletu.
 - c) V sodelovanju s starši.
 - d) V poljudnoznanstvenih revijah.

KOLOFON

AVTORICI: Špela Vodeb, Tea Kovač – učenki 8. R azreda

MENTORICA: Špela Košir

ŠOLA: OŠ Frana Roša, Celje

LETO: 2012/2013

LEKTORIRANJE: Blanka Skočir